

Švédský model rodinné politiky jako inspirace pro Česko

Téma práce bylo vypsané asi před 5 lety, tedy v době, kdy řízením resortu MPSV byla po velmi dlouhé době pověřena zástupce za ČSSD - ministryně Marksová-Tominová. Tehdy byla otázka inspirace švédským modelem aktuální, protože do té doby vývoj rodinné politiky zaostával za evropskými trendy. Následně byl v rámci rodinné politiky učiněn značný pokrok především směrem k větší flexibilizaci podmínek péče o děti. Cíl práce lze proto chápat také jako zhodnocení, do jaké míry se Česko přiblížilo švédskému modelu. Hlavní cíl se autorovi podařilo v práci naplnit. Zdůrazněny jsou podobnosti týkající se finanční podpory, nicméně přes zvýšenou pozornost, kterou Česko věnovalo rozvoji opatření na podporu rodin, stále zaostává v koncepčním přístupu a budování sítě kvalitních zařízení péče o malé děti.

Další význam práce spočívá v tom, že téma práce se dotýká oblasti skloubení práce a rodiny, jež je důležitou součástí jak agendy národních vlád evropských států, tak i politiky evropské komise. Jedná se o aktuální téma vzhledem k novým strategickým dokumentům EU jako je například Strategie Evropa 2020. Přestože harmonizace práce a rodiny je již samozřejmou součástí rodinných politik většiny členských států EU, v uplatňovaných přístupech přetrvávají odlišnosti. V této souvislosti je komparace přístupů vybraných členských států EU důležitá i pro budoucí vývoj „jednotné Evropy“.

Struktura práce je přehledná a odpovídá záměrům práce. Skládá se z šesti kapitol. V úvodní kapitole je nastíněn cíl práce ve třech oblastech: porovnání švédského a českého systému rodinné politiky, porovnání vývoje plodnosti v kontextu možného vlivu rodinné politiky a porovnání postojů obyvatel obou států. Kapitola 2 představuje teoretickou část, kde klíčová pozornost je věnována zařazení obou států do vymezených typů dle často používané typologie sociálního státu (Esping-Andersen 1990) a aktuální typologie sestavené pro post-socialistické státy Frejkou a Bastenem v roce 2016. Vymezení obou států v rámci daných typologií slouží jako východisko pro následné porovnání obou systémů. Autor sice opomněl využít typologii rodinné politiky publikované A. Gauthier z roku 1995, dle které je Švédsko řazeno do egalitářského modelu, avšak správně uvádí, že zařazení Česka do konkrétního modelu je velmi problematické, protože vývoj rodinné politiky po roce 1990 se neubíral jednotným směrem a rodinná politika v Česku dlouho trpěla chybějícím politickým konsensem o smyslu rodinné politiky. Následně je podrobněji představen švédský a český systém rodinné politiky. Kapitola 2 končí přehledným shrnutím rozdílů v koncepčním pojetí podpory rodiny, v prosazování rovnosti pohlaví a v opatřeních na podporu skloubení práce a rodiny.

Kapitola 3 je věnována popsání zdrojů dat a použitým metodám a má standardní podobu. Kapitola 4 je zaměřena na zhodnocení trendů plodnosti z pohledu možných souvislostí s vývojem rodinné politiky. Důraz je kladen právě na odlišnosti, které by mohly být vysvětleny pomocí rozdílů v nastavení rodinné politiky. Přes shodné trendy poklesu úhrnné plodnosti v první polovině 90. let nedosáhlo Švédsko tak nízké úrovně jako Česko a zároveň ve Švédsku došlo k dřívějšímu nárůstu úhrnné plodnosti k úrovni kolem 2 dětí na jednu ženu. Téměř dvě desetiletí přetrvával značný rozdíl v úrovni plodnosti mezi oběma státy. V posledním desetiletí došlo ve Švédsku k růstu pravděpodobnosti narození druhého dítěte, zatímco vývoj tohoto ukazatele v Česku stagnoval. Výsledkem je prohlubující se propad konečné plodnosti v Česku oproti Švédsku. Kapitola 5 slouží k dokreslení odlišností obou populací prostřednictvím porovnání postojů a preferencí týkající rodinného života. Využita jsou data ze šetření EVS a porovnán je i vývoj názorů v čase. Autor dochází k závěru, že česká společnost v porovnání se švédskou více inklinuje k tradičnímu pojetí rodiny a upozorňuje na opatrnost v inspiraci české rodinné politiky švédským modelem.

P. Lenz v předložené práci prokázal schopnost práce s vědeckou literaturou. Osvojit si základní i pokročilejší metody kvantitativní analýzy, výsledky umí popsat a interpretovat. V práci jsou využívány aktuální české i zahraniční informační zdroje věnující se danému tématu. Použité zdroje jsou správně citované. Při zpracování práce diplomant projevil iniciativní přístup. Práce má všechny formální náležitosti a splňuje požadavky kladené na magisterské práce. Práci doporučuji přijmout k obhajobě.